

СПОГАДИ ОЧЕВИДЦІВ

Шамрай Марія Левківна

1922 р. н., жителька с. Ведмедівка

(запис 2008 р. Самойленко Л.М.,

вчительки Грушівської ЗОШ)

У нашій сім'ї було п'ятеро дітей, батько Левко та мати Катерина. Я з жахом згадую ті часи, коли люди помирали будь-де, і ніхто їх не хоронив, а просто скидали в ями. Активісти ходили з хати в хату і шукали зерно та інші харчі в ямах, погребях, під піччю в димоходах... Та батьки, рятуючи своїх дітей, таки знаходили потаємні куточки, щоб приховати щось з їжі. З полови, квасолиння й інших відходів (що не отруйні) пекли полов'яники та квасоляники, щоб нагодувати дітей.

Я в сім'ї була старшою, на той час мені було 10 років. Отже, я сама шукала собі поїсти. Мати піклувалася про моїх сестричок. Найменшенька Оля була ще в колісці і померла від голоду при таких харчах. Старшеньких Федорку, Ганну та Дуню відправили до дитячого садочка, де їх потроху годували, але й там діти помирали від голоду. Померли і мої сестрички Федорка та Дуня. Батько роздобував хоч якусь їжу, щоб врятувати дітей, приносив навіть конину. Сам, звичайно, недоїдав, а працювати доводилося важко. Він помер від голоду, рятуючи дітей.

Мати, сестра Ганна і я дожили до весни. Тоді стало більше їжі. Проросла цибуля, кульбаба. Я і зараз не можу чути запаху сирої цибулі і не їм ніякої страви, де є цибуля, тому що це викликає у мене спогади. Коли почали дозрівати колоски, то їх, крадучись, рвали, крадучись, товкли в ступі, і мати пекла перепічки. Моя сестра Ганна, наївшись тих перепічок, померла. У матері опухли ноги, вона ледве ходила. Дід Лазор,

мамин батько, допомогав нам вижити. Він привозив з Білорусії сушену картоплю.

Головою колгоспу був Білецький (як звати, не пам'ятаю). Він приїздив до нас на коні і просив матір піти на поле до котла, де варили їжу тим, хто мав ще силу працювати, щоб вона поїла. Вона так і робила. Він привозив і роздавав людям квасоллю, якусь крупу, щоб була хоч якась їжа. Так ми і вижили.

Наш земляк Охріменко Марко Йосипович на той час був комірником. Він приховав зерно і давав його потрошку у дитсадок, щоб годувати дітей, а також додому, де були діти.

Проте важко згадувати, що такі односельчани, як Охріменко Віктор Андрійович, Сігула Герван, Сігула Санько, Кривенко Петро (на прізвисько „Чадо”), забирали у людей все, навіть діставали з печі їжу, виливали на долівку, а натомість у горщик глумилися.

Герасименко Леонід Йосипович

1920 р. н., житель с. Ведмедівка
(запис 2008 р. Самойленко Л. М.,
вчительки Грушівської ЗОШ)

Нас у сім'ї було п'ятеро: батько, мати, двоє менших братів і я. У голодомор помер мій батько Йосип і брат, а ми з мамою залишилися. У 12 років я пішов заробляти на проживання до радгоспу “Водніки”, де витягував і носив воду з криниці.

У центрі села, де була церква, у великому мідному котлі варили конину, і хто ще міг ходити, приходили за їжею. Збирали на городі мерзлу картоплю, у ступі товкли листя липи і пекли хлібчики.

Мого батька і брата, а також сусідів Середу Вакума, Потапенко Ярину поховали на старому цвинтарі. А сусідку Горбач Віру і двоє її маленьких дівчаток поховали на їхньому городі.

Герасименко Ольга Степанівна

1920 р. н., жителька с. Ведмедівка

(записали у 2008 р. сільський голова

Грушівської сільської ради Сіненко К. В.

та вчителька Грушівської ЗОШ Самойленко Л. М.)

У роки голодомору я жила з батьком, матір'ю та тіткою. Наша сім'я вижила, проте людських страждань ми надивилися. Люди помирали прямо на вулиці. Ніхто їх не хоронив. Якщо хтось дужчий викопав яму, то туди зносили всіх. Переважно хоронили на кладовищі в центрі села, але багатьох закопували прямо на своєму городі, не маючи змоги донести до кладовища.

Поряд з нами жила сім'я Михайленків. У них було багато дітей, і всі малі. Коли активісти ходили по подвір'ях і все забирали, то батьки далеко від подвір'я під горою, яка межувала з їх городом, викопали яму і сховали там картоплю, щоб було чим годувати дітей. Проте і це було марно. Завзяті активісти забрали все до картоплини, і сім'я померла від голоду, залишилося в живих тільки двоє дітей. Надто добре старалися у брудній роботі наші односельчани Шевченко Каленик, Сігула Санько Оніфатович та Сігула Герван Оніфатович, Охріменко Віктор Андрійович та Кривенко Петро на прізвисько "Чадо".

Не можу сказати, що 1932 рік був неврожайним. Голодовка була зроблена штучно.